

Är gymnasieungdomar mer trendkänsliga än väljarkåren i övrigt?

- En statistisk analys mellan skolval och riksdagsval

C-uppsats
VT-14

Författare: Hanna Nordlander
Handledare: Anders Sundell
Antal ord: 9 674

Abstract

Titel: Är gymnasieungdomar mer trendkänsliga än väljarkåren i övrigt?

Författare: Hanna Nordlander

Kurs: SM1580

Omfattning: 15 högskolepoäng

Termin: Vårterminen 2014

Handledare: Anders Sundell

Bakgrund: År 2010 var det valet där andelen förstagångsväljare var rekordstor. Det pratades mycket om denna grupp som aldrig tidigare varit så stor. För mig var det intressant att titta på denna grupp. Tidigare har forskning visat på att förstagångsväljare är trendkänsliga för rådande trender i samhället. När det ”blåser högervindar” i samhället brukar förstagångsväljare rösta på de så kallade ”högerpartierna”. Hur är det med gymnasieungdomar? Kan man se samma mönster där? Jag har med hjälp av resultaten från riksdags- och skolvalen år 2006 och 2010 analyserat röstningsbeteendet.

Syfte: Syftet med undersökningen är att besvara följande frågeställning: ”Är gymnasieungdomar mer trendkänsliga än väljarkåren i övrigt”?

Metod: Statistisk analys med regressionsanalys. Jag har med hjälp av SPSS programmet analyserat resultaten i riksdags- och skolvalen för åren 2006 och 2010.

Resultat: Mitt resultat visar på att i två partier av sju är gymnasieungdomar mer trendkänsliga än övrig väljarkår. De partier där man ser att ungdomar har varit mer trendkänsliga är: Vänsterpartiet och Centerpartiet.

Innehållsförteckning

Abstract	2
1. Inledning.....	5
1.1 Introduktion.....	5
1.2 Bakgrund	6
2. Syfte och frågeställning	7
3. Tidigare forskning.....	8
3.1 Förstagångsväljare är trendkänsliga.....	8
3.1.1 Exempel från Sverige.....	8
3.1.2 Exempel från utlandet	9
3.2 Varför är det på det här viset?	11
3.2.1 Brist på partiidentifikation	11
3.2.2 Partiledarens betydelse	12
3.2.3 Ungdomar, är de annorlunda?	14
3.3 Gäller samma sak för gymnasieelever som för förstagångsväljare?.....	16
3.3.1 Diskussion kring om gymnasieelever skiljer sig från förstagångsväljare.....	16
3.3.2 Diskussion om hur bra skolvalet är som indikator på elevernas valbeteende.....	17
4. Metod	18
4.1 Val av metod.....	18
4.2 Material	18
4.3 Urval och avgränsningar	19
4.4 Bivariat analys	19
4.5 Operationalisering av begrepp.....	20
4.5.2 Beroende variabel	20
4.5.1 Oberoende variabel.....	20
4.5.3 Sambandsmått.....	20
4.5.4 Spridningsdiagram.....	21
4.6 Validitet och reliabilitet	21
4.7 Tänkbart resultat	21
4.8 Metoddiskussion	22
5. Resultat och analys.....	24

6. Slutsats och diskussion	29
7. Förslag på vidare forskning.....	31
8. Referenslista	32

1. Inledning

1.1 Introduktion

Vid valet 2010 pratades det om den stora gruppen förstagångsväljare, väljargruppen beskrevs som rekordstor och fick stort utrymme i media. Enligt forskning så sägs gruppen förstagångsväljare vara mer trendkänsliga än väljarkåren i övrigt, det vill säga att de är mer påverkbara av den politiska atmosfären. När det blåser ”högervindar” över landet röstar många förstagångsväljare långt åt höger och på samma sätt röstar de åt vänster när det råder ”vänstervindar” i samhället. Med trendkänslighet menar jag inte trender som exempelvis mode utan för mig är trendkänslighet ett ord för att beskriva hur ungdomar hänger på rådande politiska trender i samhället. Framgångar för ett parti i den allmänna opinionen brukar exempelvis innebära än större framgångar bland de yngre väljarna.

I samband med riksdags-, kommun- och landstingsvalen arrangeras även ett skolval i landets olika högstadies- och gymnasieskolor. År 2010 deltog 1 250 skolor över hela landet, sammanlagt röstade fler än 300 000 ungdomar. I den gruppen ungdomar ingick även en stor grupp som var röstberättigade till riksdagsvalet. Skolvalet tas på allvar, på flera skolor arbetar man aktivt inom de olika skolämnena. En del skolor bjuder in lokala ungdomsrepresentanter ifrån de olika partierna för att debattera med och mot varandra. Ett tecken på att skolvalet är något att ta på allvar är att resultatet av valet redovisas på svt's valvaka med flera representanter.

I 2010 års skolval fick inget av blocken egen majoritet, de rödgröna vann över alliansen och det parti som ökade mest var Sverigedemokraterna. Många blev förvånade att Sverigedemokraterna gick så oerhört bra, i skolvalet fick de 13 procent och blev det fjärde största parti, tätt efter miljöpartiet. I riksdagsvalet fick de 5,7 procent och kom således in i riksdagen. Hur kommer det sig att SD gjorde ett så starkt val både i skolvalet och i riksdagsvalet? Ett annat parti som gjorde ett bra val både i skolvalet och i riksdagsvalet är Miljöpartiet som i skolvalet blev tredje största parti.

För min del är det lika intressant att se på skolvalet som gymnasieelevers valbeteende då de vid nästkommande val räknas till gruppen förstagångsväljare. Som jag skrivit inledningsvis så tenderar förstagångsväljare att vara känsliga för samhällets politiska trender. Kan vi se samma mönster bland gymnasieeleverna?

1.2 Bakgrund

Mitt intresse för denna studie väcktes hösten 2010 när det diskuterades i media om den stora gruppen ”förstagångsväljare” som skulle rösta i riksdagsvalet. Jag blev intresserad av vilka faktorer som gör att vi röstar som vi gör och framförallt vad som påverkar ungdomar. Min förförståelse säger mig att ungdomar inte har hunnit identifiera sig partiideologiskt ännu utan är mer påverkbara än de äldre generationer som har deltagit i ett antal riksdagsval förut. När resultatet från riksdagsvalet och skolvalen fastställdes väcktes än fler tankar i mitt huvud. Hur kommer det sig att exempelvis Sverigedemokraterna gör ett så starkt val både i riksdags- och skolvalet. Vi vet sedan tidigare att förstagångsväljare är känsliga för rådande trender i samhället och i media, hur ser det ut för gymnasieungdomarna som röstar i skolvalet? Kan vi se att även de är trendkänsliga och kan det i sådana fall vara en anledning till att sverigedemokraterna gör ett så starkt valresultat även i skolvalen?

2. Syfte och frågeställning

Studiens syfte är att få en djupare förståelse i hur ungdomar tenderar att rösta i våra riksdags- och skolval. Forskning säger att förstagångsväljare är trendkänsliga, med det menas att om det ”blåser högvindar” i samhället så tenderar ungdomar att rösta mer åt höger än övriga väljare. Kan man se samma tendens i landets skolval? När väljarna röstar på ett sätt i riksdagsvalet, följer ungdomarna då efter?

Utifrån mitt syfte har jag valt att precisera följande frågeställning:

- Är gymnasieungdomar mer trendkänsliga än väljarkåren i övrigt?

Med hjälp av den frågeställningen vill jag ta reda på om man kan se ett mönster i skolvalet som hänger ihop med riksdagsvalet. De resultat jag kan tänkas få fram i min studie är att de tenderar att vara mer eller mindre trendkänsliga än den övriga väljarkåren. Jag anser att det är av intresse att undersöka gymnasieungdomars trendkänslighet då de står inför sin politiska väljardebut. För mig är det av intresse att undersöka trendkänsligheten bland gymnasieungdomar, kan man fastställa att ungdomar hänger på de rådande politiska trender eller är det annat som påverkar dem som exempelvis föräldrarnas politiska tillhörighet. Ungdomar behöver, enligt mig, mer uppmärksamhet inför val då de i högre grad avstår från att rösta än de äldre väljarna och dessutom är de en stor grupp till antal. Är det så att ungdomar redan har skaffat sig en politisk övertygelse och partisympati så kan ungdomen vara värdefull för partier att ”fånga upp”. För politiska partier kan det vara värdefullt att ligga bra till hos ungdomarna, fångar man upp ungdomar så garanterar man återväxten och överlevnad för det politiska partiet. Är det däremot så att ungdomar är trendkänsliga och kan tänka sig att vara ”otrogen” sitt parti så är den teorin aningen överskattad.

3. Tidigare forskning

Jag kommer i detta avsnitt beröra ämnen som är relevanta för min studie. Det finns både svensk och utländsk forskning som visar på att förstagångsväljare tenderar att vara trendkänsligare än övrig väljarkår. Jag ska försöka ta reda på vad detta kan bero på och om de inte är trendkänsliga, vilka faktorer finns det då som kan påverka ungdomar.

3.1 Förstagångsväljare är trendkänsliga

Forskning, både svensk och utländsk, säger att förstagångsväljare är trendkänsliga. I detta stycke kommer jag att ta reda på mer om detta.

3.1.1 Exempel från Sverige

De unga väljarna tenderar utifrån undersökningar att vara känsliga för trender i samhället och i debatten. När de ideologiska vindarna har svängt så har även unga väljare rört sig mellan höger och vänster på den ideologipolitiska kartan. ”Under 1980-talet, då den ideologiska vinden blåste åt höger, befann sig de unga väljarna vid varje val till höger om genomsnittsväljarna.”¹ Vid valet 1991 var skillnaden mellan de unga och genomsnittsväljarna som störst och de unga placerade sig mer till höger än genomsnittet. Vid valet 1994 sker det en förändring i mönstret. De unga och genomsnittet placerade sig i likartat på kartan och en gemensam nämnare är att båda grupperna vid detta val placerade sig betydligt längre åt vänster än vid föregående val. Vi de tre efterföljande valen placerar sig de unga mer åt vänster än genomsnittsgruppen. Ser man till förstagångsväljare och deras sätt att rösta så ser man tydliga mönster i röstningsbeteendet. Det är den grupp som starkast skiljer sig ifrån mängden. ”När de kraftiga högervindarna blåste 1991 var det förstagångsväljarna som placerade sig längst till höger medan de när vänstervindarna blåste 1994 och 2002 placerade sig längst till vänster.”² Det är inte enbart höger eller vänstervindar som påverkar ungdomar. I mitten på 1970-talet hade centerpartiet stora valframgångar, samtidigt sökte sig många ungdomar till centerpartiets ungdomsförbund. ”I valet 1976 hade centern stöd från nästan en tredjedel av förstagångsväljarna.”³ Studier visar att partier som lockar många ungdomar till deras parti inte nödvändigtvis kan spå sin framtid i tron att de ska vara lojala sitt parti i valen framöver, tvärtom pekar studierna på att ungdomar snabbt hänger skiftande opinionsvindar. Av de olika ungdomsgrupper är det gruppen 15-19 år som är mest trendkänsliga.

¹ Oscarsson & Persson sid. 257

² Ibid. sid. 257

³ Oscarsson & Oskarsson sid. 71

Gruppen gymnasieungdomar, som studien delvis bygger på, är i åldrarna 16-19 år. Överensstämmer teorin med verkligheten ska således resultatet visa på att gymnasieungdomar är mer trendkänsliga än den övriga delen av väljarkåren.

3.1.2 Exempel från utlandet

I en studie från Belgien och Holland har de tagit ut tre orsaker till lågt politiskt deltagande bland ungdomar. Livscykeeffekter, alternativt politiskt deltagande och lägre förtroende bland ungdomar än bland vuxna. Livscykeeffekten handlar om att ju äldre individen blir ju mer erfarenhet har den av politiska val och politik i stort. Ungdomar har i regel ännu inte ingått äktenskap, köpt en bostad eller skaffat sig en fast anställning, faktorer som har en positiv inverkan på människors benägenhet till att rösta. Utöver det sägs ungdomar även ha svagare sociala och politiska band.⁴ Detta beror givetvis på ovan nämnda faktorer, som gör att man inte känner sig lika delaktig i den politiska världen som domineras utav vuxna. Faktorer som påverkar politiskt deltagande är; att bli äldre och högre utbildning.

I den belgiska undersökningen frågade man ungdomar på vilket sätt man skulle göra för att få inflytande i samhället. Som svar fick de bl.a. ”vara en god medborgare”, ”vara medlem i någon form av organisation”, ”ta kontakt med människor” och ”demonstrera”. Men de allra flesta ungdomar svarade att det inte gick att få något inflytande alls. Allt fler ungdomar väljer alternativa medel för att göra sin röst hörd där bl.a. demonstrationer ses som effektiva medel. Även i Storbritannien är det allt mer vanligt att ungdomar väljer alternativa former av politiskt deltagande. Edward Phelps skriver i en artikel att ungdomar tenderar i större grad vara obunden den konventionella politiken och är mer positivt inställda till alternativa former av deltagande. Han skriver vidare att forskning har kritiserat kvantitativa studier av politiskt beteende för att enbart ha fokuserat på valdeltagande även fast detta är ovärderliga för förståelsen av de typer av politik som ungdomar väljer att delta i måste man ta hänsyn till två saker. Dels det faktum att, oavsett i vilken utsträckning ungdomar väljer att delta i alternativa medel så är politiska val fortfarande den starkaste formen av politiskt deltagande. Utöver det är det av särskild betydelse att sätta det ökade andel utövare av alternativt politiskt deltagande i sammanhang av förklaringar för de minskade valutövarna.⁵

⁴ Quinteller (2007) sid. 4

⁵ Phelps (2005) sid. 482

Ungdomar känner sig utanför i politiken, mer än 75 procent av de unga känner att politikerna inte representerar dem på det sätt de önskar. Flera studier visar att ungdomar har negativa attityder till politik, lågt politiskt deltagande och svagt intresse och förtroende för politiken. När ungdomar inte känner den gemenskapen inom politiken är det inte heller märkvärdigt att de är mer känsliga för trender än de äldre generationer som har en stabil politisk grund att stå på. I en undersökning, gjord i Storbritannien, där man har studerat förstagångsväljare beskriver de unga väljare som intresserade av politik och är delaktiga i den demokratiska processen. Henn m.fl beskriver att ungdomarna känner en viss form av antiklimax när de har röstat för första gången och samtidigt saknar förtroende för de personer som genom valet har fått politisk makt. Studiens rubrik lyder "A generation apart? Youth and political participation in Britain,." och deras slutsats är: "If they are a generation apart, this is less to do with apathy, and more to do with their engaged scepticism about "formal" politics in Britain." ⁶ Om generationen ungdomar utmärker sig så är det inte för att de är ointresserade av politik utan snarare att de är missnöjda med den formella politiken som råder i Storbritannien. Ungdomarna upplever att det finns stor skillnad mellan den bild de har av politik och de frågor som intresserar dem och vad de anser att politiker och riksdag arbetar med.

Detta tillsammans med studien från Belgien om livscykeeffekter ger mig en bild om ungdomar som vill påverka och rösta men som inte riktigt har hittat rätt. Dels så ändras värderingarna och det man anser som viktiga frågor under livets gång allt eftersom man växer upp och genomgår olika faser i livet och dels så är det viktigt att ungdomar känner ett förtroende till de politiker som genom valresultat får större makt och inflytande. Det är viktigt att deras bild av politik överensstämmer med den faktiska bilden av politiken. När inte dessa bilder överensstämmer är det troligt att man letar sig fram bland olika partier till dess att man hittar "sitt" parti.

⁶ <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1467-856X.t01-1-00001/pdf>

I Sverige har ungdomsstyrelsen publicerat en artikel om politik och politisk aktivism.⁷ Där skriver de bl.a. om ungdomars engagemang i politik. Enligt dem är 34 procent av de i åldern 16-29 år ganska eller mycket intresserade av politik. Siffran visar på ett lägre intresse än befolkningen i övrigt men enligt deras undersökningar så ökar intresset för politik med åldern. År 2009 var den vanligaste politiska aktiviteten att skriva på namninsamlingar tätt följt av politiskt medvetna inköpsval. Att medverka i politiska aktiviteter var mer vanligt bland ungdomar med högutbildade föräldrar. I en undersökning gjord 2006/07 var 4 procent av ungdomar mellan 16-25 år medlem i ett politiskt ungdomsförbund. Totalt sett har antalen minskat sedan 1980-talet. Förändringen ser olika ut för olika partier, några har ökat och några har minskat i antal medlemmar. Trots att man ser ett minskat traditionellt politiskt engagemang betyder det inte att ungdomar saknar intresse för samhällsfrågor och politiska frågor. De har bara hittat andra sätt att påverka än de mer traditionella sätt vi är vana vid. Frågor som globalisering och social rättvisa prioriteras före mer nationella frågor. Dessutom verkar ungdomar i större grad än de vuxna att göra kopplingar mellan politik och saker i det egna vardagslivet.

3.2 Varför är det på det här viset?

Vad kan då detta bero på? Hur kommer det sig att förstagångsväljare är trendkänsliga? Jag kommer att belysa några tänkbara faktorer, dels bristen på partiidentifikation men även partiledarens betydelse. Detta är inget som jag direkt testar i mitt resultat och analys, jag anser dock att det är relevant att ha med dessa avsnitt som värdefull bakgrundsinformation.

3.2.1 Brist på partiidentifikation

Att ens värderingar och partisympati går hand i hand är oerhört viktigt, det innebär att ungdomarna inte är så okunniga och vilsna som det ibland talas om. Men från att ha partisympati till att känna partiidentifikation kan steget vara långt. Studier visar att allt färre väljare utvecklar starka emotionella band till ett parti. ”Andelen svenska väljare som betraktar sig själva som anhängare av ett specifikt politiskt parti har minskat från 38 procent 1968 till 15 procent 2006.”⁸ Även bland väljare som uppfattar sig själva som anhängare av ett parti kan väljarforskningen se en tendens av partibyten. Ser man till väljarkåren under 26 år så finns det endast hälften så många övertygade anhängare än bland väljarkåren i övrigt.

⁷ <http://www.ungdomsstyrelsen.se/art/0,2072,8588,00.html>

⁸ Oscarsson & Persson sid. 254

Det finns en fara i att yngre människor inte ser sig som anhängare till ett parti i samma utsträckning som äldre. ”När de äldre generationerna försvinner kommer de genomsnittliga nivåerna av partiidentifikation att sjunka allteftersom.”⁹ Mer än en tredjedel av alla européer som tillhör något parti är äldre än 60 år¹⁰. Statistiska centralbyrån har gjort en sammanställning, i form av ett diagram, där man kan se utvecklingen från 1956 till 2010 när det gäller graden av partiidentifikation.¹¹ Där skiljer de på ”anhängare” och ”starkt övertygade anhängare”. I båda fallen ser man klart och tydligt en nedåtgående trend.

I takt med att partiidentifikationen minskar är det troligt att väljarrörligheten ökar. Oscarsson hänvisar till Michiganmodellen som förklarar hur partiidentifikationen följer livscykeln, människor förutses skapa starkare band till politiska partier ju äldre de blir. Utifrån den teorin är det inte anmärkningsvärt att ungdomar inte har hunnit utveckla en stark politisk samhörighet. I Sverige har det blivit allt mer vanligt med så kallade ”otrogna väljare”, en förklaring till detta sägs vara att det inte längre är så stora ideologiska avstånd mellan partierna idag som det har varit en gång i tiden.¹² Det talas även om att det sociala trycket från närstående att rösta på ett visst sätt inte lika länge är så stort. Förutom att vi idag tenderar att vara mer lättroliga över den politiska kartan så skriver Oscarsson vidare att förstagångsväljare ofta bestämmer sig sent för hur de ska rösta medan de äldre generationer ofta redan i förväg vet vilket parti de ska rösta på.

3.2.2 Partiledarens betydelse

När forskning och statistik visar på en verklighet där partiidentifikationen minskar, antalet anhängare till ett parti minskar för varje valår, sedan 1982¹³ och där förstagångsväljare sent bestämmer sig för vilket parti de vill rösta på så är det intressant att studera närmare på vad detta kan bero på. Hur stor betydelse har partiledaren, kan han eller hon påverka osäkra väljare? I takt med att media vidgar sig allt mer och får större betydelse har även partiledarens roll blivit allt viktigare. Partiers upp- och nedgångar i både opinionsmätningar och i valen beskrivs ofta som partiledarnas ansvar. Media har som ett av sina uppdrag att granska makten och ifrågasätta beslutsfattare.

⁹ Oscarsson & Persson sid. 255

¹⁰ Quinteller sid. 19

¹¹ <http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Demokrati/Allmanna-val/Allmanna-valundersokningen/12316/2010A01/Graden-av-partiidentifikation-1956-2010-Procent/>

¹² Oscarsson sid. 23

¹³ <http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Demokrati/Allmanna-val/Allmanna-valundersokningen/12316/2010A01/Graden-av-partiidentifikation-1956-2010-Procent/>

Det finns ett visst samspel mellan journalister och beslutsfattare, journalister är tränade på att ställa rätta frågor till bl.a. politiker och politiker är i sin tur tränade i att uttala sig i media. Därför kan ibland politiker upplevas som stela och opersonliga. Samtidigt är politiker högst beroende på ett gott samarbete med media då media är en viktig kanal för att nå ut med sin politik till medborgarna. I ett samhälle där partiernas skillnader upplevs minskas och alla partier samlas i mitten av den politiska skalan så stärks partiledarnas betydelse anmärkningsvärt till skillnad mot när partiernas ideologiska ståndpunkter skiljer sig mer ifrån varandra. Holmberg och Oscarsson redovisar en studie där de undersökt partiledareffekter i 24 st. länder. Sverige placerar sig sist i den skalan, analysen av det resultatet kan säga oss att Sverige är det land där det finns svagast partiledareffekter på röstningen. ”Ett mycket rimligt antagande är att om partiledare skall kunna dra röster till sitt parti bör hon/han inte vara mindre populär än partiet. Hon/han bör tvärtom vara mer uppskattad än sitt parti.”¹⁴

Utifrån Surveyinstitutets undersökning ¹⁵ har Katarina Barrling Hermansson och Jörgen Hermansson presenterat en analys rörande partiledarens betydelse. I denna analys framgick att 1 av 4 väljare gillade partiledaren mer än det parti han eller hon representerade. Mest uppskattning fick Fredrik Reinfeldt där 4 av 10 moderatväljare gillade honom mer än partiet. Socialdemokraterna och vänsterpartiet var de två partier där man uttryckte sig att gilla sitt parti mer än deras partiledare. Patrik Öhnberg skriver på forskarbloggen ”Politologerna” att i den hårda konkurrensen om väljarna så kan politikernas förmåga att attrahera väljare vara av avgörande betydelse. Han skriver dock vidare att forskningen har mycket kvar att beskriva att så verkligen är fallet och att partiledarnas betydelse för partiets valframgångar skulle vara aningen överdriven. ¹⁶ Meningarna går isär men det finns ändå belegg för att påstå att partiledaren är viktig för sitt parti och kan i vissa fall vara mer populär än sitt eget parti men att den teorin inte alltid får stöd i forskningen utan anses vara något överdriven.

Studien från Storbritannien bekräftar att ungdomar känner en svagare identifikation med partiledare. Studien bekräftade att ungdomar är mer intresserade av politik än vad man tidigare trott och antagit. Dock visar de på ett missnöje med politiker och deras arbete. Den nämnda studien vittnar om ungdomar som har en bild av sin verklighet som enligt dem själva inte överensstämmer med politikernas arbete.

¹⁴ Holmberg och Oscarsson sid. 168

¹⁵ <http://blogg.lnu.se/survey/blog/partier/partiledarnas-betydelse-vid-riksdagsvalet/>

¹⁶ <http://politologerna.wordpress.com/2013/01/19/riksdagsledamoternas-syn-pa-partiledarens-betydelse/>

Avslutningsvis, vad säger då forskningen om partiledarens betydelse? Sverige är det land där det finns minst stöd för att partiledareffekten. Detta får även stöd i en artikel på forskning.se där de skriver att ”budskapet är mycket viktigare än budbäraren”¹⁷ I stället menar de på att det är de ideologiska vänster- och högerinriktningar och enskilda sakfrågor som är avgörande för hur människor i Sverige röstar. Med andra ord så är inte partiledaren orsaken till att ungdomar är trendkänsliga och oftare byter parti.

3.2.3 Ungdomar, är de annorlunda?

Ungdomsstyrelsen definierar ungdomen som en heterogen grupp där åldern är den starkaste gemensamme nämnaren. En ungdom kan vara allt från 13-åriga högstadielärover till 29-åriga unga vuxna med egen bostad, familj och arbete.¹⁸ Under de senaste decennierna har det skett en förskjutning när man blir vuxen. Unga etablerar sig senare i arbetslivet, de väljer att resa eller utbilda sig i större utsträckning än tidigare. Giddens menar på att tonåringar i västerländska samhällen befinner sig i ett ”ingemansland”. Man är varken barn eller vuxen, det kan uppstå konflikt när individen vill vara vuxen men behandlas av lagen som ett barn. En del tonåringar vill arbeta men måste gå i skola. Inte nog med att de befinner sig i ett ”ingemansland” deras samhälle som de växer upp i förändras snabbt.¹⁹

Det finns mycket forskning och undersökningar som berör ungdomar och vilka värderingar som är viktiga. Generationstillhörighetens betydelse nämns som en viktig faktor. Man menar på att man redan som ung socialiseras in i samhället och de erfarenheter och upplevelser i ungdomstiden påverkar generationsspecifika värderingar och attityder. Enligt Johansson så står detta i motsats till livsfasens betydelse.²⁰ Livsfasens betydelse handlar om vart i livet individen befinner sig. För unga som befinner sig i en etableringsfas så är frågor som berör möjligheten att få arbete och bostad viktigare än hos övriga grupper. För de unga vuxna som har bildat familj är frågor som rör barnomsorg och skola centrala. Teorin om generationstillhörighet förutsätter att det finns skillnader mellan olika generationer samt att variationerna inom gruppen är liten.

¹⁷ <http://www.forskning.se/nyheterfakta/teman/riksdagsval/tiofragorochsvar/vadarviktigastforvaljarnapartiernasbudskapellerpartiledarenspersonlighet.5.62391e7512ab3fb8ecb8000656.html>

¹⁸ http://www.mucf.se/sites/default/files/publikationer_uploads/ungdom-och-ungdomspolitik.pdf

¹⁹ Giddens (2007) sid. 174

²⁰ http://www.pol.gu.se/digitalAssets/1287/1287294_kapitel_10.pdf

”Generationsvisa skillnader uppstår genom att en grupp som är uppvuxen under liknande omständigheter och under samma tidsperiod går gemensamma livserfarenheter vilket resulterar i snarlika föreställningar om samhällets funktion och beskaffenhet”.²¹ Man ser individen som lättpåverkad och formbar och att med tiden så stabiliseras och befästs ungdomars åsikter och attityder.

Teorin om livsfasen får stöd av livscykeeffekterna som jag tidigare har skrivit om där man antar att individen utvecklar sig och allt eftersom livet pågår och förutsättningar ändras så ändras även ens värderingar. Man menar att individens erfarenheter inte är knutna till ålder. Skillnader inom och mellan grupper bör i stället studeras utifrån vart i livet individen befinner sig i. Som mest tydligt är det i ungdomsåren. Även fast ungdomar växer upp med olika slags förutsättningar så socialiseras de in i skolvärlden tills de lämnar skolan ca nitton år gamla. Fram till dess ser vardagen ut på liknande sätt för de flesta ungdomar, deras livsfasutveckling har sett ut på liknande sätt. När de lämnar skolans värld blir skillnaderna större. En del börjar arbeta, andra läser vidare en del kanske hamnar i arbetslöshet och andra startar familj. ”Innebörden blir således att även om två individer är lika gamla, behöver de inte befinna sig i samma livsfas.”²² Utgår man från livsfasteorin så är det inte allt för anmärkningsvärt att tänka sig att individen kan tänka sig att rösta på olika partier i olika delar av livet beroende på vart i livet individen befinner sig.

Medan generationstillhörighetens betydelse visar på andra faktorer som påverkar oss. Här pratar man om socialisation och uppväxt som starka faktorer, att individens värderingar och attityder bygger på individens tidigare erfarenheter. I detta fall är det troligt att anta att individer röstar på det parti de alltid har röstat på och kan troligen inte tänka sig att byta parti i framtiden.

²¹ Johansson (2007) sid 73

²² Johansson (2007) sid. 77

3.3 Gäller samma sak för gymnasieelever som för förstagångsväljare?

Här kommer jag att undersöka vidare om vem som är ungdom, vad som karaktäriserar denne och vad som skiljer den från de vuxna.

3.3.1 Diskussion kring om gymnasieelever skiljer sig från förstagångsväljare

Skolvalet är frivilligt, skolorna avgör själva om de vill vara med eller ej. I 2010 års skolval var intresset bland skolorna i landet rekordstort, 881 skolor med elever från åk 7-9 och gymnasiet deltog. Sammanlagt 348 194 st. elever, denna siffra kan jämföras med 2006 års val då det var 255 801elever.²³ Gruppen elever som röstar i skolvalet är i åldrarna 14-20 årsåldern och en del av dem är även röstberättigade i riksdags-, kommun- och landstingsvalet. Detta gör att gruppen skolungdomar och förstagångsväljare dels liknar varandra men även att de skiljer sig ifrån varandra. Det senaste skolvalet arrangerades mellan den 1 och 17 september medan det ”riktiga” valet hölls den 19 september. Ju senare skolorna väljer att ha sitt skolval desto mer likt blir det stora valet som hölls den 19 september. Den politiska slutspurten med tv-sända debatter och utfrågningar, som ofta sker strax innan valet, kan i lika stor del påverka de vuxna som de unga. Det är alltså således skillnad att som ungdom rösta i skolvalet alldeles i början på september och att rösta i direkt anslutning till det stora valet. På så vis kan det även skilja sig hur mycket information eleverna har fått innan de ska rösta. I de fallen då skolvalet har legat så sent som möjligt så finns det stora möjligheter att se likheter på den information de fått samt de röstberättigade till det riktigt valet. Det kan även vara rimligt att anta att skolvalen kan se olika ut beroende på vart man bor och hur skolan väljer att lägga upp skolvalet. Huruvida eleverna tar skolvalet på allvar eller ej beror till stor del på huruvida skolan tar valet på allvar och hur mycket ungdomarna pratar politik med sina familjer. Eleverna i skolvalet får ju dels samma information som de väljarna som röstar i det riktigt valet men de har ofta en eller flera lärare som ytterligare en sändare av information. På så vis kan det ju vara så att läraren dels kan sätta prägling på partierna utifrån sin egen politiska ställning men det kan även vara mer omedvetet genom att läraren kanske inte hinner tala lika mycket om de olika partierna. Elever kan ha stort förtroende för sina lärare och det kan bli så att lärarens åsikter kan påverka elevens sätt att rösta. Det faktum att de flesta skolvalsresultaten på ett ungefär överensstämmer med resultatet på riksdagsvalet är en indikator på att eleverna antas ta skolvalet på allvar.

²³ <http://www.ungdomsstyrelsen.se/art/0,2072,8390,00.html>

Hur skiljer sig gymnasieungdomen från förstagångsväljaren? Ungdomsstyrelsen definierar ungdomen som en individ mellan 13 och 29 år. I en artikel från Göteborgsposten skriver de dels att väljare mellan 18-24 är den grupp väljare som är mest osäkra på vilket parti de ska rösta på och dels skriver de att gruppen även är mer trendkänsliga än övriga väljargrupper. De hänvisar till Statistiska centralbyrån som i sin senaste väljarundersökning (hösten 2013) redovisade att knappt 3 av 10 röstberättigade män och kvinnor under 25 inte var säkra på vilket parti de ska rösta på.²⁴ Både Ungdomsstyrelsen och Statistiska centralbyrån beskriver ungdomen som en individ i liknande åldrar. Vi vet att förstagångsväljare är mer trendkänsliga än övriga väljare, eftersom ungdomar och förstagångsväljare inte skiljer sig så starkt åt vore det inte konstigt att se samma tendenser även bland ungdomarna.

3.3.2 Diskussion om hur bra skolvalet är som indikator på elevernas valbeteende

Skolval kan arrangeras när som helst men anordnas i regel i anslutning till riksdags-, kommun- och landstingsvalet. Det är ungdomsstyrelsen som har fått i uppdrag av regeringen att arrangera skolvalet. Ett skolval går till på samma sätt som ett vanligt val, med valsedlar och anonymitet. Vid skolvalet 1998 började man sammanställa alla röstsiffror och resultatet redovisas under valnatten. Inför skolvalet arrangerar många skolor olika slags paneldebatter med lokala ungdomspolitiker. Det är då upp till skolan att bjuda in olika partier till detta. Ett skolval går alltså till på liknande sätt överallt i landet men den totala upplevelsen av skolvalet kan se olika ut beroende på hur man på skolan väljer att arbeta inför valet. Exempel på det kan vara hur mycket politiken får plats i undervisningen, om skolan väljer att ha debatter och vilka partier man i sådana fall väljer att bjuda in. Ungdomsstyrelsen utvärderade det senaste skolvalet, 2010. Det de bl.a. kom fram till var att rektorer och lärare ser skolvalet som ett sätt att uppfylla skolans demokratiska uppdrag. Flera av eleverna ansåg att den politiska debatten var det bästa med hela skolvalet. De politiska ungdomsförbunden ser skolvalet som en chans att möta ungdomar som inte redan är intresserade av och insatta i politik.²⁵ Trots att skolvalet blir allt större och fler skolor väljer att vara med finns det fortfarande en fara i att elever inte tar skolvalet på samma allvar som det riktiga valet. En möjlig förklaring kan vara att grupptricket är större i skolvalet då många elevgrupper går och röstar samtidigt, i det riktiga valet går många tillsammans med sina familjer, ensamma eller i mindre grupper kompisar.

²⁴ <http://www.gp.se/nyheter/val2014/riksdagsvalet/1.2362238-unga-valjare-ofta-osakra>

²⁵ <http://www.ungdomsstyrelsen.se/art/0,2072,8955,00.html>

4. Metod

I följande avsnitt redogör jag för den metod som jag har använt mig utav i studien, operationalisering av de viktiga begrepp som används samt avslutningsvis en metoddiskussion där val av metod diskuteras samt studiens brister och styrker belyses.

4.1 Val av metod

För att ta reda på trendkänsligheten bland gymnasieungdomar har jag använt mig utav statistiskt analys med regressionsanalys. I min övergripande tabell över valresultatet har jag enbart utgått från förändringen i valen 2006 och 2010 i riksdagsvalet. Detta för att få en första känsla av förståelse och väcka nyfikenhet inför resultatet.

För att kunna besvara min frågeställning och syftet med uppsatsen använde jag mig utav SPSS-programmet för att göra en bivariat regressionsanalys. Syftet med en regressionsanalys är att visa effekten av en variabel på en annan. Exempelvis hur påverkar utbildning antalet spädbarnsdödlighet i ett land. Undersökningen bygger på hur den beroende variabeln påverkas av den oberoende. Med andra ord; hur påverkas resultatet i skolvalet av resultatet i riksdagsvalet. Jag har helt enkelt velat ta reda på vad som händer i ett parti när man i riksdagsvalet går framåt med en procentenhet, följer resultatet i skolvalet efter eller avviker det. När exempelvis socialdemokraterna ökar i riksdagsvalet, ökar de då även i skolvalet och i så fall lika mycket eller mer eller är det så att de minskar i skolvalet. När jag har gjort dessa analyser kan jag besvara min frågeställning som lyder: Är gymnasieungdomar mer trendkänsliga än väljarkåren i övrigt.

4.2 Material

Mitt material är valresultaten för riksdagsvalet i landets samtliga 290 kommuner för åren 2006 samt 2010. Dessutom har jag använt mig utav alla kommuners (där det har genomförts skolval) resultat i skolvalen för åren 2006 samt 2010.

För att få fram rätt siffror att arbeta med så fick jag först räkna ut skillnaderna i valresultat för varje parti i varje kommun 2006 och 2010. På samma sätt gjorde jag med resultaten i skolvalen. De siffror jag fick fram nu var alltså förändringen av valen i riksdags- och skolvalen. Det är dessa siffror som jag har gjort den slutgiltiga analysen i SPSS. De partier som ingår i studien är; Vänsterpartiet, Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet, Folkpartiet, Moderaterna och Kristdemokraterna.

Som författarna till Metodpraktikan beskriver så finns det praktiska begränsningar i valet av material.²⁶ En allt för bred studie kan göra det orimligt att göra en trovärdig granskning. Det skulle ta alldeles för lång tid att exempelvis intervjua flera hundra personer medans det i en statistisk analys inte är lika stor skillnad på mängden när man har speciella program i datorn som gör uträkningen åt en. På så sätt kan man tänka brett utan att tiden påverkas.

4.3 Urval och avgränsningar

Jag har valt att jämföra röstningsbeteendet mellan skolvalet och riksdagsvalet just för att flertalet skolungdomar som röstar i skolvalet även är röstberättigade till riksdagsvalet och ingår i den omtalade gruppen förstagångsväljare. Att det blev just 2006 och 2010 års resultat som jag har använt mig utav är helt enkelt för att det är de två senaste valåren. Jag har använt mig utav de partier som 2006 satt i riksdagen. Detta innebär att Sverigedemokraterna inte är inräknade i studien. Man skulle även kunna tänkt sig att undersöka fler valår för att få en ännu större vidd på det hela men det överlåter jag till kommande forskning. Jag ville använda mig utav samtliga kommuner i landet för att få en så sanningsenlig bild som möjligt. Det skulle även vara av intresse att enbart studera specifika kommuner där man har själ att tro på ett visst resultat för att se ifall den förförståelsen är sann eller ej.

4.4 Bivariat analys

En bivariat analys bygger på två stycken variabler, en beroende och en oberoende. Man gör antaganden att den beroende variabeln påverkas av den oberoende. När något sker så påverkar det något annat, ett exempel kan vara att antalet spädbarnsdödlighet minskas i samband med ökad läskunnighet i ett land. I det fallet så är den beroende variabeln andelen spädbarnsdödlighet och andelen läskunniga är den oberoende variabeln. Resultatet av sambandet kan då exemplifieras i bl.a. korstabeller, stapeldiagram eller spridningsdiagram. I denna studie har jag använt mig utav resultatet från skolvalet som den beroende variabeln och resultatet för riksdagsvalet som den oberoende variabeln. Jag vill alltså undersöka sambandet mellan skolvalet och riksdagsvalet. När ett parti, exempelvis Vänsterpartiet, går framåt i riksdagsvalet, hur går det då, i samma period, för dem i skolvalet. Kan man se ett samband dessa två emellan?

²⁶ Esaiasson m.fl. (2007) sid. 249

4.5 Operationalisering av begrepp

4.5.2 Beroende variabel

Den beroende variabeln i undersökningen är förändringen i skolvalet mellan åren 2006 och 2010. Undersökningen bygger på hur mycket den beroende variabeln påverkas av förändringen av den oberoende variabeln. Jag har valt ut samma partier i skolvalen som jag har använt mig av i riksdagsvalen.

4.5.1 Oberoende variabel

Undersökningens oberoende variabel är förändringen i kommunernas riksdagsval för partierna; vänsterpartiet, socialdemokraterna, miljöpartiet, centerpartiet, folkpartiet, moderaterna och kristdemokraterna, mellan valåren 2006 och 2010.

4.5.3 Sambandsmått

När man pratar om sambandsmåten mellan de två olika variablerna så kan man även urskilja om sambandet är lågt eller starkt. D.v.s. hur mycket lutar den räta linjen i det diagram som man får fram resultatet i och åt vilket håll lutar den. ”En positiv korrelationskoefficient innebär att höga variabelvärden på den ena variabeln tenderar att förekomma tillsammans med höga variabelvärden på den andra variabeln.”²⁷ Ju större koefficienten är desto starkare är samvariationen. Ett korrelationsmått nära noll visar på avsaknaden av ett linjärt statistiskt samband. Måtten varierar från -1 till +1, fullständigt negativt samband respektive fullständigt positivt samband. Det är alltså dessa siffror som jag kommer att leta efter i mitt resultat, kan man se ett samband mellan skolvalen och riksdagsvalen?

²⁷ Esaiasson m.fl. (2007) sid. 415

4.5.4 Spridningsdiagram

För att på bästa sätt illustrera sambandet mellan två kvantitativa variabler använder man sig utav ett spridningsdiagram.²⁸ Diagrammet består av en mängd punkter som representerar en observation av x och y . I mina diagram motsvarar punkterna de olika kommunerna, en punkt för varje kommun. För att kunna urskilja ett samband på enklaste sätt använder man sig utav en regressionslinje. Linjen kan påvisa tre stycken samband; positivt, negativt och ett nollsamband. I det positiva sambandet pekar linjen uppåt till höger, för varje ökning av x -värdet så stiger även värdet för y . I ett negativt samband skulle y -värdet sjunka i takt med att x -värdet stiger. I ett nollsamband ligger linjen helt horisontellt och man kan inte se något samband mellan x och y .

4.6 Validitet och reliabilitet

Med validitet menas huruvida man verkligen mäter det man vill mäta. Jag anser att studien har en hög validitet då mina variabler har varit relevanta för undersökningen. Statistiken för den beroende variabeln, resultaten i skolvalen, har jag fått fram från hemsidan: <http://www.skolval2010.se/slutspurt.php> och statistiken jag har använt mig utav i den oberoende variabeln, resultaten i riksdagsvalen, har jag fått fram från statistiska centralbyrån. SCB är en förvaltningsmyndighet och har som uppgift att förse kunder med statistik för beslutsfattande, debatt och forskning. Mitt material bör därmed anses vara pålitligt. Det som skulle kunna påverka studiens reliabilitet, frånvaron av slumpmässiga fel, är ifall det uppstått slarvfel i samband med införandet av siffror i SPSS. Detta har jag haft i åtanke när jag arbetat med siffrorna och jag har varit väldigt noggrann när jag har fyllt i resultaten för de olika kommunerna.

4.7 Tänkbara resultat

Utifrån min förförståelse och mina teoretiska kunskaper har jag tre stycken tänkbara resultat. Antingen är gymnasieungdomarna mer eller mindre trendkänsliga än väljarkåren i övrigt. Mitt tredje tänkbara resultat är, att om det inte visar sig finnas något samband mellan riksdagsvalet och skolvalet, att de är trendkänsliga men att de styrs av andra trender än de vuxna. Detta kan vara ett underlag till vidare forskning.

²⁸ Djurfeldt m.fl. (2009) sid. 161

4.8 Metoddiskussion

Anledningen till att jag valde 2006 och 2010 års val att arbeta med beror på att det var just 2010 års val som väckte mitt intresse. Det var det året då vi i Sverige hade störst grupp förstagångsväljare. För att kunna ha något att jämföra med så valde jag 2006 års val som helt enkelt föregick det senare. För mig var det hela tiden Sverige och de svenska röstberättigade som intresserade mig. Det skulle även kunna vara av intresse att se om man kunde se samma mönster i andra länder. Antingen ett grannland som påminner mycket om Sverige eller helt radikalt välja ett land där man i förväg förväntar sig ett avvikande resultat. Jag kunde antingen ha valt att enbart studera delar av landet eller enstaka kommuner men för mig var det betydelsefullt att täcka upp så stor del av landet som möjligt, för att på så vis bredda uppsatsen och få en större tyngd i resultatet. Ett tänkbart scenario, ifall jag hade använt enstaka kommuner, är att en känd, högt uppsatt politiker gästar en kommun och talar väl om kommunen och utlovar stora satsningar lokalt. Politikern gör sig allmänt populär och det skulle möjligen kunna gynna dennes parti i röstningen. Jag anser att om man breddar sitt material och tar hela landets befolkning så minimerar man sådana slumpmässiga avvikelser. Med det menar jag att resultatet kanske påverkas av att kommunen fått positiva löften och resultatet skulle möjligen se annorlunda ut ifall en annan politiker gästade samma kommun.

Att använda mig utav statistisk analys har hjälpt mig att se en generell bild av verkligheten, jag har kunnat använda mig utav en större spridning än vad jag skulle kunna haft om jag valt enkät eller intervju som metod. Fördelarna med enkät och intervju är att man kan föra en dialog med respondenten i form av bl.a. följdfråga och öppet svarsalternativ. Det finns även fördelar med statistisk analys jämfört med en intervju- eller enkätundersökning, risken för tolkningsfel är betydligt mindre. I en intervju eller enkät är det väldigt viktigt att frågorna ställs på ett bra sätt. Dels så att respondentens svar kan användas för att besvara frågeställningen men även att svaren inte blir allt för svårtolkade. En intervjuundersökning begränsar undersökningen till ett mindre antal respondenter, enkätundersökning däremot kan delas ut eller skickas i större omfattning, däremot blir efterarbetet och sammanställningarna större och mer tidskrävande ju fler enkäter man delar ut.

Jag har i inledningen berört Sverigedemokraterna och deras valframgångar, detta har jag gjort trots att jag har valt att inte ha med dem i resultatet. Detta har jag motiverat i mitt urval. Det kan anses vara onödigt att nämna dem då de inte ingår i själva studien men det hade känts konstigt att inte nämna dem då de gjorde anmärkningsvärda framgångar, framförallt i skolvalet. Möjligen kan man dra samma slutsats även för deras framgångar.

Fördelen med statistisk analys och analysverktyget SPSS är att det inte spelar någon roll hur stor data man använder sig utav, om man bara väljer delar av eller hela landets befolkning. SPSS programmet gör jobbet, det enda man behöver göra är att vara noggrann när man fyller i siffrorna i kalkylbladet.

Studien bygger på sambandet mellan skol- och riksdagsvalen för de olika partierna. De svar jag har fått har gett mig en indikation på att kan finnas ett visst samband mellan partiets röstningsresultat i skol- och riksdagsvalen. Vad den samvariationen beror på är för mig fri att tolka i min analys. Mitt sätt att mäta trendkänsligheten är rätt så ytlig och ger endast en övergripande bild av beteendemönstret. Ett alternativ till statistisk analys skulle kunna vara att göra exempelvis 6-8 st. intervjuer. I intervjuer hade jag kunnat ställa frågor utifrån uppsatsens direkta syfte och frågeställning. De svar jag hade fått hade jag kunnat tolka och knyta av till tidigare forskningen. Exempelvis att en informant berättar att hon/han röstade på ett parti denna gången för att hon/han nyligen har fått barn och då finner dem det partiet vara bäst på omsorg-och utbildningsfrågor. I detta fall skulle svaret ge stöd åt teorin om livsfaseffekter. Nu valde jag bort att göra intervjuer av det skälet att jag ville få ett resultat som går att generalisera över hela landet. Hade jag däremot inte varit intresserad av att fånga hela befolkningen hade intervjuer legat mig närmast. Genom mitt val av metod kommer min regressionsanalys vara mitt verktyg för att mäta trendkänsligheten. Mitt resultat kommer att vara siffror och inga citat. I intervjuer får man dels en sammanlagd bild av informanten men man får även möjligheten att plocka ut direkta citat som förstärker bilden av resultatet.

5. Resultat och analys

Nedan presenteras mitt resultat av undersökningen utifrån min frågeställning: ”Är gymnasieungdomar mer trendkänsliga än väljarkåren i övrigt?” Samtliga tabeller för studien finns bifogat i appendix.

Jag vill börja med att få en övergripande bild på hur partiernas valresultat i riksdags- och skolvalet ser ut. Denna tabell visar enbart förändringen av valresultatet.

Parti	Förändring Riksdag 2006-2010	Förändring Skolval 2006-2010
Miljöpartiet	+2,1%	+2,47%
Centerpartiet	-1,32%	-1,02%
Socialdemokraterna	-4,33%	-0,07%
Kristdemokraterna	-0,99%	-1,44%
Vänsterpartiet	-0,25%	-3,8%
Folkpartiet	-0,48%	+0,25%
Moderaterna	+3,83%	-4,27%

Det vi kan läsa ut i denna tabell är följande:

- Alla partiers, förutom Folkpartiet och Moderaterna, går åt samma håll. De har antingen minskat eller ökat i både skol- och riksdagsvalet.
- Utgår man ifrån min frågeställning så kan man se att Miljöpartiet, Kristdemokraterna och Vänsterpartiet är de partier som ökar eller minskar mer i skolvalet än i riksdagsvalet.

Detta är en övergripande bild av resultaten och vi kan inte här och nu besvara min frågeställning utan vi måste bryta ner resultaten till kommunnivå. Det gör vi genom en regressionsanalys.

Genom regressionsanalysen får jag fram sambandet mellan skol- och riksdagsval. När ett parti i en kommun går fram med en procentenhet i riksdagsvalet, vad händer då i skolvalet för samma parti? Går partiet fram lika mycket, mindre eller mer. Jag kommer att redovisa mitt resultat i form av regressionstabeller. För att enklare förstå dessa, kommer jag nedan att förklara de olika termerna. När jag skriver om beroende och oberoende variabler så menar jag i denna uppsats förändringen i skolvalet som den beroende variabeln och förändringen i riksdagsvalet som den oberoende variabeln.

B-Koefficient är analysens viktigaste resultat och visar på den oberoende variabelns (riksdagsvalet) effekt på den beroende variabeln (skolvalet). Applicerar man det till min studie så visar B-koefficienten följande: När ett parti ökar med en procentenhet i riksdagsvalet, hur går det då för partiet i skolvalet? Ökar de även där, sker det ingen förändring eller går partiet bakåt?

R² värdet Värdet varierar mellan 0 till 1 och kan läsas ut som procent där 1 betyder 100 %. Får man exempelvis ett R² värde på 0,451 så kan man utläsa det som att 45,1% av variationen i den beroende variabeln förklaras av den oberoende variabeln. Ju högre värde desto bättre förklaringskraft. Skulle värdet vara 1,00 skulle det innebära att 100 % av förändringen i den beroende kan förklaras av förändringen av den oberoende variabeln. I mitt exempel skulle ett R² värde betyda att 100 % av förändringen i skolvalet kan förklaras av riksdagsvalet.

Signifikans Till slut måste vi ta reda på att koefficienten inte är 0. Skulle koefficienten vara 0 betyder det att riksdagsvalet inte har någon effekt på skolvalet. Signifikansnivån bör vara så låg som möjligt för att vi ska anta att koefficienten är signifikant alltså tillförlitlig. Det finns ett standardgränsvärde vid 0,050, är signifikansnivån högre än denna kan man inte utgå från koefficienten, resultatet är då inte tillräckligt tillförlitligt. Är signifikansvärdet under 0,050 kan vi med 95procents säkerhet utgå från att koefficienten inte är 0. Är signifikansvärdet under 0,001 vet vi med 99.9 % säkerhet och ett signifikansvärde på under 0,010 innebär 99 % säkerhet att koefficienten inte är 0 och resultatet kan då ses vara trovärdigt.

Regressionstabell	Förklaring
<u>Vänsterpartiet</u> Koefficient 1,551 R^2 ,039 (3,9%) Signifikans 0,021	När Vänsterpartiet går fram med 1 procentenhet i riksdagsvalet så går de fram med 1,55 procentenheter i skolvalet. 3,9 procent av förändringen kan förklaras av förändringen i riksdagsvalet. Signifikansen är låg så vi kan med säkerhet säga att koefficienten inte är 0 och att resultatet på så vis är tillförlitligt.
<u>Socialdemokraterna</u> Koefficient 0,495 R^2 ,041 (4,1%) Signifikans 0,017	Socialdemokraterna backar i skolvalet i relation till riksdagsvalet. 4,1 % av detta beror på förändringen i riksdagsvalet, resultatet kan ses tillförlitligt då vi har ett signifikansvärde under 0,050
<u>Centerpartiet</u> Koefficient 1,133 R^2 ,147 (14,7) Signifikans 0,00	Centerpartiet går fram med 1,14 procentenheter i skolvalet när de i riksdagsvalet går fram med en procentenhet. 14,7 % av förändringen kan förklaras av förändringen i riksdagsvalet. Vi vet med 99,9 % säkerhet att koefficienten inte är 0 och därmed räknas resultatet som trovärdigt.
<u>Kristdemokraterna</u> Koefficient 0,746 R^2 ,085 (8,5%) Signifikans 0,001	Kristdemokraterna går även de back i skolvalet. 8,5 % kan förklaras av förändringen i riksdagsvalet. Detta resultat är trovärdigt, vi kan med 99,9 % säkerhet fastställa att koefficienten inte är 0.
<u>Folkpartiet</u> Koefficient 0,147 R^2 ,001 (0,1%) Signifikans 0,780	Folkpartiet backar i skolvalet. 0,1 % av den förändringen kan förklaras av förändringen i riksdagsvalet. Signifikansvärdet är högt vilket medför att vi inte kan utgå från att koefficienten inte är 0. Resultatet anses därmed inte vara tillförlitligt.
<u>Moderaterna</u> Koefficient 0,318 R^2 ,009 (0,9%) Signifikans 0,265	Moderaterna backar i skolvalet. 0,9 % kan förklaras av riksdagsvalet. Signifikansvärdet är även det högt och det innebär att resultatet inte ses som tillförlitligt.
<u>Miljöpartiet</u> Koefficient 1,255 R^2 ,024 (2,4) Signifikans 0,069	Miljöpartiet ökar med 1,26 procentenheter i skolvalet. 2,4% av den förändringen kan förklaras av riksdagsvalet. Signifikansvärdet är strax över 0,050 och därmed kan vi inte säkerställa att koefficienten inte är 0. Tillförlitligheten i detta resultat är alltså inte helt självklart.

Ser vi utifrån signifikansvärdet så kan vi inte analysera resultaten för Folkpartiet, Moderaterna och Miljöpartiet. Vi kan inte med säkerhet veta att koefficienten inte skulle vara 0 vilket innebär att riksdagsvalet inte har någon effekt på skolvalet. Vänsterpartiet och Centerpartiet är de partier som i skolvalet ökar något mer än de gör i riksdagsvalet. Det är inga häpnadsväckande siffror men de ökar dock med 1,55 och 1,14 procentenheter samtidigt som partierna i riksdagsvalen ökar med en procentenhet. Av dessa procentenheter kan 3,9 och 14,7% förklaras av förändringen av riksdagsvalet.

Då min frågeställning vill få svar på om ungdomar är lika trendkänsliga som väljarkåren i övrigt så är jag intresserad av de partier som ökar i skolvalet. I mitt fall då Vänsterpartiet och Centerpartiet. De ökar, som sagt, inte med några enorma steg men de ökar något och det ger mig en indikation på att de ungdomar som röstat på dem är mer trendkänsliga än andra ungdomar. Det faktum att det högsta R^2 värdet inte är högre än 0,141 är inte förvånansvärt. Studien handlar om människor och hur förändringen i skolvalet går parallellt med förändringen i riksdagsvalet. Det kan alltså rimligtvis vara många fler orsaker som kan förklara en förändring i partiets resultat i skolvalet. Ett maximalt resultat på R^2 värdet är 1, det innebär att variablerna hänger perfekt ihop.

För att återkoppla till studiens syfte och specifikt mina frågeställningar så visar mitt resultat på att två av sju partier ökar med mer än en procentenhet i skolvalet när de samtidigt i riksdagsvalet går fram med en procentenhet. Dessa partier är Vänsterpartiet och Centerpartiet. Om det beror på trendkänslighet eller inte kan vara svårt att tolka i resultatet. Hade jag däremot fått ett resultat som visar på att samtliga partier får ett starkare stöd i skolvalet än i riksdagsvalet hade det gjort det enklare att se ett mönster. Mina R^2 värden är inte enormt höga, det högsta värdet har Centerpartiet med 14,7%. Detta innebär att 14,7% av förändringen kan förklaras av förändringen i riksdagsvalet. Hade det värdet varit 1,0 vilket är det maximerade värdet, hade det inneburit att 100% av förändringen i skolvalet kan förklaras av förändringen i riksdagsvalet. I tre stycken partier har vi ett så pass högt signifikansvärde så att resultatet inte kan anses vara tillförlitligt (Folkpartiet, Moderaterna och Miljöpartiet). Två partier, Socialdemokraterna och Kristdemokraterna, backar i skolvalet. När Socialdemokraterna exempelvis ökade med en procentenhet i riksdagsvalet så ökade de i skolvalet med 0,5 procentenheter. Vi kan, utifrån studien, alltså inte utgå från att ungdomar generellt är mer trendkänsliga än väljarkåren i övrigt. I vissa partier ser man en större framgång i skolvalet i vissa partier går de bakåt. Resultatens R^2 värden varierar och högsta värdet var 0,141 alltså en förklaringskraft på 14,1%.

Jag ser ingen självklar koppling mellan de två partier som visar på en större trendkänslighet, Centerpartiet och Vänsterpartiet. Hade det däremot varit Miljöpartiet i stället för Vänsterpartiet hade det funnits utrymme för en möjlig jämförelse partierna emellan. Det skulle då kunna vara så att miljö- och jordbruksfrågor är den trend som ungdomar följer efter. Det skulle då även få stöd av Ung-SOM-undersökningen som genomfördes i Västsverige år 2000 där Oscarsson gör en analys av den insamlade datan.

I ”Tabell 6 Sambandet mellan grundläggande värderingar och partisympati bland ungdomar 15-29 år i Västra Götaland, 2000”²⁹ finns det ett samband mellan Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet. Kopplingen med Miljöpartiet ska ses med försiktighet då resultatet visar på ett något för högt signifikansvärde (0,069). Hade värdet varit under 0,050 hade Miljöpartiet hamnat tillsammans med Vänsterpartiet och Centerpartiet som de partier där man kan se en tendens av trendkänslighet. Värderingen ”en vacker värld” rankas högst av dessa partier, i andra värderingar skiljer de sig mer åt. Skulle man kunna se att det innan valet var viktigt med en vacker värld, att det var något som uppmärksammades i media, ja då skulle man kunna göra en klar koppling till varför just dessa tre partier var de som ökade mest.

Ser man till Ung-SOM-undersökningen så finns där två stycken problem, dels representerar den enbart ungdomar i Västsverige och säger därmed inget om ungdomarna i andra regionala delar av landet och dels är gruppen respondenter mellan 15-29 år vilket motsvarar både gruppen förstagångsväljare och gruppen gymnasieungdomar. Man kan alltså inte se någon skillnad grupperna emellan.

²⁹ Oscarsson sid. 23 Spår i framtiden

6. Slutsats och diskussion

Min studie visar på att ungdomar inte generellt sett är mer trendkänsliga än övriga väljare. Däremot kan man se inom enstaka partier att de har ökat i större utsträckning i skolvalet jämfört med riksdagsvalet. I två av sju partier, där signifikansnivån är så pass låg att resultatet är trovärdigt, kan vi utläsa att när de i riksdagsvalet går fram med en procentenhet går de fram med mer än en procentenhet i skolvalet. De partier är Vänsterpartiet och Centerpartiet.

Tidigare forskning säger oss att förstagångsväljare tenderar att vara mer trendkänsliga än andra, Förstagångsväljare är unga människor mellan åldrarna 18 och 22 år, de skiljer sig inte så mycket från gymnasieungdomar, en del av dem går fortfarande på gymnasiet och andra har nyss lämnat den. Ungdomsstyrelsen definition av ungdom är en kille eller tjej mellan 13-29 år.³⁰ Utifrån den definitionen så ingår både gymnasieungdomar och förstagångsväljare i den gruppen. Jag hade förväntat mig att se mer trendkänslighet i mitt resultat. Det är tänkbart att resultatet hade visats vara annorlunda om man hade valt att mäta trendkänsligheten på ett annat sätt. Vilket sätt som är det bästa att mäta trendkänsligheten på kan jag inte ge svar på. Kanske skulle man vilja komplettera den statistiska analysen med ett par intervjuer för att få ett större djup på min undersökning. Som den är nu är den ganska ytlig men å andra sidan täcker den av hela landet. Det faktum att ungdomar, enligt teoridelen, är intresserade av politik men inte riktigt vet vad de ska rösta på kan förklara att de är mer trendkänsliga än övriga väljarkåren. Kanske är det just dessa partier som lockar flest ungdomar? I så fall ser man att resultatet får stöd av tidigare forskning.

Jag kan, i mitt resultat, inte dra några slutsatser huruvida livsfas- eller generationseffekter har påverkat resultatet då det inte mäts i undersökningen. Däremot kan det ligga till grund för diskussion och reflektion. Ifall det exempelvis skulle visa sig att man inte kan se någon form av trendkänslighet över huvudtaget kan man anta att det finns en övertygelse bland ungdomarna och att man inte lika lätt byter parti. I sådana fall kan man relatera detta till teorin om generationseffekter. Där är det mer vanligt att man är sitt parti troget då man är uppvuxen med en viss politikens övertygelse. Livsfasteorin däremot beskriver hur individen kan ändra parti allt eftersom han/hon genomgår olika livsfaser.

³⁰ http://www.mucof.se/sites/default/files/publikationer_uploads/ungdom-och-ungdomspolitik.pdf

Som sagt så ger dessa två teorier enbart underlag för diskussion och förståelse i väljarbeteendet. I en kvalitativ undersökning hade dessa teorier kunnat mätas i form av förslagsvis intervjuer. Jag hade då på ett enklare sätt kunna koppla ihop mitt resultat med forskningen.

Forskningen säger även att det inte bara är så kallade höger- och vänstervindar som har lättare att svepa med sig de unga utan att Centerpartiet i mitten av 70-talet fick ett starkt stöd av unga väljare. Intressant i detta fall är att det är Vänsterpartiet och just Centerpartiet som fick starkast stöd av ungdomarna i min studie.

I mitt avsnitt om tidigare forskning framgår det från flera olika källor att de unga väljarna är trendkänsliga, intresserade av politik men bestämmer sig sent för vilket parti de ska rösta på. När de beskriver unga väljare använder de olika källorna olika ålderskriterier, 13-29, 15-29 och 18-29 år. Dessa åldersspann rymmer både gymnasieungdomar och förstagångsväljare och utifrån det vore det tänkbart att få ett resultat där man kan bekräfta teorin om trendkänslighet. Det borde inte vara några större skillnader mellan gymnasieungdomar och förstagångsväljare. Mitt resultat däremot visar inte på den generella bilden av gymnasieungdomar som mer trendkänsliga än övriga väljare.

Avslutningsvis pekar inte mitt resultat åt ena eller andra hållet, i vissa partier kan vi i resultatet anta att gymnasieungdomar är mer trendkänsliga, medan vi i det stora hela inte kan se en generell trendkänslighet.

7. Förslag på vidare forskning

I min studie har jag kommit fram till att ungdomar inom vissa partier verkar vara mer trendkänsliga än väljarkåren i övrigt. Detta är dock inte ett resultat över samtliga partier så det går inte att säga att gymnasieungdomar generellt sett är mer känsliga för trender än övriga väljare. Det finns flera intressanta områden att forska vidare på. Dels vore det av intresse att undersöka dessa två partier, där gymnasieungdomarna visar på en större trendkänslighet, närmare. Förslagsvis med en kvalitativ metod i form av en intervjuundersökning.

Ett annat förslag är att man skulle kunna välja ut en kommun eller region och analysera resultatet och sedan likt en tratt smalna ner i ett antal intervjuer. Detta för att en mer djupare förståelse om bakomliggande orsaker.

Man skulle även kunna göra en liknande mätning där man även tittar på resultaten för Sverigedemokraterna, detta dels då de ständigt är aktuella i media och debatten men även för att de gjorde ett mycket bra val i både skol- och riksdagsvalet.

8. Referenslista

Djurfeldt Göran, Larsson Rolf, Stjärnhagen Ola (2009) *Statistisk verktygslåda* Lund: Studentlitteratur

Esaiasson, Peter, Giljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Wängnerud, Lena (2007) *Metodpraktikan* Vällingby: Elanders Gotab

Giddens, Anthony (2007) *Sociologi* Lund: Studentlitteratur

Henn, M., Weinstein, M., & Wring D (2002) A generation apart? Youth and political participation in Britain. *British Journal of Politics and International relations*.

Holmberg, Sören och Oscarsson, Henrik (2004) *Väljare, svenskt väljarbeteende under 50 år* Mölnlycke: Nordstedts Juridik AB

Johansson, Susanne (2007) *Dom under trettio, vem bryr sig och varför?* Kungälv: Grafikerna Livréna AB

Oscarsson, Henrik *Det unga medborgarskapet*: Göteborgs Universitet

Oscarsson, Henrik (2002) *Spår i framtiden* Kungälv: Grafikerna Livréna AB

Oscarsson, Henrik och Persson, Mikael *Unga väljare i Sverige 1956-2006*

Phelbs, Edward (2005) *Young voters at the 2005 British General Election* Oxford: Blackwell Publishing

Quinteller, Ellen (2007) *Differences in political participation between young and old people* Belgium

Dagens nyheter

<http://www.dn.se/nyheter/valet-2010/valfragorna-som-partierna-satsar-pa>

Hämtat: 2011-10-27 kl. 12:57

Göteborgsposten

<http://www.gp.se/nyheter/val2014/riksdagsvalet/1.2362238-unga-valjare-ofta-osakra>

Hämtat: 2014-06-19 kl. 01.44

Johansson, Susanne - Unga värderingar – är de annorunda?

http://www.pol.gu.se/digitalAssets/1287/1287294_kapitel_10.pdf

Hämtat: 2014-05-14 kl. 21.35

Linnéuniversitetet

<http://blogg.lnu.se/survey/blog/partier/partiledarnas-betydelse-vid-riksdagsvalet/>

Hämtat: 2013-02-26 kl. 12:41

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1467-856X.t01-1-00001/pdf>

Hämtat: 2014-04-28

Politologerna – Statsvetenskaplig analys av svensk politik

<http://politologerna.wordpress.com/2013/01/19/riksdagsledamoternas-syn-pa-partiledarens-betydelse/>

Hämtat: 2013-02-26 kl. 13:02

Skolval

<http://www.skolval2010.se/slutspurt.php>

Hämtat: 2011-09-22 kl. 13:24

SPSS-aktuen

<http://spssakuten.wordpress.com/2009/12/21/regressionsanalys-1/>

Hämtat: 2011-09-22 kl. 14:05

SPSS-aktuen

<http://spssakuten.wordpress.com/2010/01/20/regressionstabeller/>

Hämtat: 2011-09-24 kl. 10:15

Statistiska centralbyrån

http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Demokrati/Allmanna-val/Allmanna-val-valundersokningen/12316/2010A01/Graden-av-partiidentifikation-1956-2010-Procent/

Hämtat: 2014-02-04 kl. 12:28

Ungdomsstyrelsen

<http://www.ungdomsstyrelsen.se/art/0,2072,8588,00.html#fragor>

Hämtat: 2011-10-27 kl. 09:15

<http://www.ungdomsstyrelsen.se/art/0,2072,8588,00.html>

Hämtat: 2011-11-04 kl. 13:40

<http://www.ungdomsstyrelsen.se/art/0,2072,8955,00.html>

Hämtat: 2011-11-08 kl. 11:14

<http://www.ungdomsstyrelsen.se/art/0,2072,8390,00.html>

Hämtat: 2011-04-21 kl. 11:32

<http://www.forskning.se/nyheterfakta/teman/riksdagsval/tiofragorochsvar/vadarviktigastforval-jarnpartiernasbudskapellerpartiledarenspersonlighet.5.62391e7512ab3fb8ecb8000656.html>

Hämtat: 2014-04-12 kl. 13:11

http://www.mucf.se/sites/default/files/publikationer_uploads/ungdom-och-ungdomspolitik.pdf

Hämtat: 2014-05-14 kl. 21.37